

Szentpáli Gavallér Zsuzsa

Sárga törölköző

Kényelmesen hátradőlt a fotelben és elégedetten kinyújtotta elgémberedett lábait. A cserépkályhában lassan kihunyó parázs átadta a dombvidéki nyaraló nappalija feletti uralmat a sötétségnek. Az idős férfi behunyta a szemét, és már majdnem elaludt, amikor egy szokatlan, alig hallható nesz felriasztotta. Mintha kaparászást hallott volna. Felnézett. A terasz felőli üvegajtó mögött megjelent egy árny, egyre nagyobb lett. Aztán fémes csikorgással kinyílt az ajtó. Nándorfy Kiss Jenő csodálatraméltó bátorságot tanúsítva, határozott mozdulattal felkapcsolta a fotel melletti állólámpát. A lámpa fényében egy sötét ruhás, fiatal férfi állt, és lassan bezárta maga mögött az ajtót.

– Maga mit keres itt?
– Ezt inkább én kérdezhetném!
– Magának nem lenne szabad itt lennie.
– Már miért ne lehetnék itt?
– Mert már beállt a téli időszak.
– Na, de kérem, ez az én házam.
– Az lehet, de ilyenkor nem szokott itt lenni.

Eszébe jutott a délutáni veszekedés, és egy kissé elszégyellte magát. Valami kis aprósággal indult, már nem is tudta, mi volt az. A felesége sírva szaladt ki a szobából, ő meg beült a kocsiba, és idejött. Az ismeretlen férfi vádlóan nézett rá, közben egyre nagyobb tócsává gyűlt össze a ruhájáról lecsorgó víz a padlón.

– Ősz végén mindig lezárja a házat, és karácsonyig erre se néz.

– Összevesztem a feleségemmel.
– Na és? Attól még nem kell csak úgy lelépni. Gondolom, el se köszönt tőle.
– Dehogyan köszöntem!
– Szegény asszony, biztosan nagyon aggódik magáért.
– Aggódjon csak.

Csak egy kis nyugalomra és csendre vágyott. Két hónapja már, hogy nyugdíjas lett, de egy pillanatnyi pihenése sem volt. Tegyük rendbe a garázst, selejtezzük ki a kamrát, a nappalit is ki kellene már festetni, a kerítést mikor javítod meg. Ez ment egész nap! Dühösen felállt a fotelből.

– Hozna nekem egy törölközőt a fürdőszobából? Tudja, azt a sárgát, az a kedvencem.

Nekem is az, ugye milyen puha, akarta megjegyezni, de egy kicsit megrogyott a lába, és megkapaszkodott az állólámpában.

– Ki maga egyáltalán, és hogy jött be ide?

– Igaz, mi nem ismerjük egymást, azaz a professzor úr nem emlékszik rám. Egy félévet jártam a szemináriummaira, lineáris algebrára.

– Nem emlékszem.
– Nem voltam az a szorgalmas diák.
– Akkor nem csodálom.

– Egyszer mesélte, hogy van itt egy háza, és meg akartam látogatni. Talán két éve lehetett. Este volt már. Nem volt itt, és mivel nem tudtam hova menni, eltöltöttem a házban egy pár szép napot.

– Betört a nyaralómba?
– Nem vittem el semmit, ha erre gondol.

– De hát ez magánlaksértés!
– Ki is takarítottam, észre se lehetett venni, hogy itt voltam.

Ez igaz, most, hogy belegondol, tavaly decemberben az átlagosnál jóval kevesebb döglött légy hevert az ablakok alatt.

– A könyveket is maga porolta le?
– Hosszúak itt az esték egyedül, majdnem végigolvastam a könyvtá-

rát. Russel életrajza különösen érdekes volt. Az analitikus filozófia központi problémája...

– Várjon, hozom a törölközőt.

Megsajnálta ezt a szegény gyereket, micsoda dolog az, hogy nincs hová mennie. Valahol még lennie kell egy üveg, jó erős kisüstinek is, kap egy pohárral, meg ne fázzon.

Vagy mégse? Nem. Lehet, hogy jobb lesz, ha mégiscsak hazamegy. Mária azóta már biztosan csupa aggodalom, hogy hova tűnhetett.

Az üres szék

Bár inkább a hagyományos művészi kifejezési formák híve vagyok, gondoltam, ha már a mi városunkat választotta, ezt nem hagyhatom ki. Az épület előtt hosszú sor fogadott. Úgy harmincan álltak ott, turisták kisebb hátizsákkal, néhány fiatal egyetemista, egy férfi kopottabb öltönyben, egy gimnazista csoport az osztályfőnökkel, egy idősebb nő feltűnően sok ékszerrel, egy házaspár két gyerekkel. A várakozók nyugodtan álldogáltak, de a levegő vibrált körülöttem. Odamentem én is, és beálltam egy hosszú hajú, fiatal lány mögé. A jegyemet már egy éve megvettem, nem volt olcsó. Lassan haladtunk előre, két óra után végre bejutottam a terembe.

A performance-művésznő mereven ült a széken. Vörös ruhája ragyogott az üres teremben. Sápadt arcán megfeszült a bőr. Néha pislogott, de mindig előre nézett, derekát egyenesen tartotta, fekete haja befedte a hátát. Előtte egy üres szék, ide ülhetek le a

látogatók. Csak a sorban állók lélegzetvétele, apró susogások, krákolgás, szipogás törte meg a némaságot. Tilos volt megszólítani, csak nézni lehetett.

Nehezen értelmezhető egy ilyen bemutatató. Mire jó ez? Miért csinálja ezt ez a nő? Mutogatja magát vagy inkább bennünket akar vizsgálni, vizsgáztatni? És mégis, hogy viselkedjen az ember? Nézzünk a szemébe, vagy elvárja, hogy áhítattal meghajtsuk előtte a fejünket? Ez a harmadik nap volt, már háromszor nyolc órát töltött el így. A művész maga a művészeti tárgy. A sajtó megőrült érte, micsoda ötlet, mekkora önuralom és művészi erő. Egyelőre messziről, de most én is láthattam. Csendesen ült egy széken, ennyi.

Mögöttem egy házaspár várakozott. Nagy rajongói voltak. Beszélgetni kezdtünk, minden lelkesedésüket, ismeretüket meg akarták osztani velem. Örültem, amikor beértünk a terembe, ahol végre csendben kellett lennünk.

Elöttem a fiatal lány türelmetlenül toporgott, keze néha furcsán megremegett. Hosszú, fekete haja kócosan lógott a szemébe. Amikor beértünk a terembe, egy összehajtott, kissé gyűrött papírlapot húzott ki a zsebéből, okmányformája volt.

A sor haladt tovább, a lány előtt álló férfi járulhatott a művésznő elé. Az idősebb úr kigombolta a zakóját, ahogy óvatosan leereszkedett a székre. Keresztbe tette a lábát, hátradólt és ránézett a művésznőre. A nő továbbra is mozdulatlanul ült. Két idegen, egymást vizsgálgatták. A férfi a kezét a szája elé emelte, halkan köhintett, megsimogatta a szakállát, majd hirtelen felállt, és kiment a teremből.

A lány került sorra. Fáradtan roskadt le a székre. A szék lába megcsikordult a kőpadlón. A lány felnézett, két kezével hátrasimította tincseit, és halkan, bűgő

hangon azt suttogta, anya, anya, anya. A nő szeme hatalmasra nyílt, egyik szemöldöke enyhén megrezzent. A lány folytatta, hangja közben erősödött, te vagy az anyám, itt a bizonyíték, látod, megtaláltalak. Széthajtogatta a papírlapot és odatartotta a vörös ruhás elé. Miért, mond, miért nem kellettem neked, kiabálta végül a nő arcába. Többet nem tudott mondani. A két teremőr mellélépett, egy könnyed, de erőteljes mozdulattal megemelték és kicipeltek.

A művésznő mindezt továbbra is rezzenéstelen arccal követte. Nem mozdult meg, nem rohant ki, nem kérdezett, nem válaszolt. A szemét csak én láthattam közletről, ahogy leültem elé. Az első pillanatok riadt pislogását szokatlan csillogás váltotta fel, aztán visszatért a diadalmas merev tekintet.

Igen, a művészet győzedelmeskedett.

Engedélyezve

A délutáni nap besüt az ablakomon, és világos foltot vet a bélyegzőtartóra. Nagyon sok bélyegzőm van. Van, aki pecsétnek mondja, de hivatalosan bélyegzőnek kell nevezni. Némelyik kerek vagy ovális, de van téglalap alakú is. Mindegyiken van felirat, alul pedig a gumis részen áll a szöveg, tükörírással.

Átlapozom és gondosan elolvasom a lefűzött iratokat. Gyakran még az ujjammal is követem a sorokat, hogy el ne tévedjek a szövegben. Napok óta nem krémeztem be a kezemet, ezért halkan serceg a bőröm a papíron, ahogy végighúzom rajta. A kolléga-

nőm, Lili azt mondta, hogy úgy néz ki, mintha az ujjammal olvasnék, de ez butaság. Ezt persze másnak nem lenne szabad észrevennie. Mindig vigyázok, hogy csak akkor csináljam, ha a szemben lévő asztalnál éppen nem ül senki. Egyszer Lili meglátta, és azóta állandóan ezzel bosszant. Pedig én csak szeretem a bőrömön érezni a dolgokat. Nagyon ritkán még az ujjbegyemet is megnyalom, hogy könnyebben tudjak lapozni, de erről már majdnem leszoktam. Mindent alaposan átnézek, hogy ki ne maradjon valami. A fontos adatokat begépelem az elektronikus

aktába. Hamar megtanultam bánni a programmal, ez nem jelentett gondot. A legutolsó irat mellett mindig ott van a főnök kézjegye és rövid utasítása. Girbegurba betűkkel szokott írni. Egy ideig eltartott, míg minden szavát ki tudtam bogarászni.

Lassú, alapos mozdulatokkal lesimítom az oldalt, és megkeresem a megfelelő bélyegzőt. Nem szükséges, hogy megnézzem, melyiken mi áll, hiszen mindet jól ismerem. Mégis szeretem egyenként leemelni a kis fa vagy műanyag fogókat a tartóról. Időnként taláalomra kézbe veszek egyet, és egy üres lapon kipróbálom, hogy működik-e még, látszik-e minden betű és jel. Van olyan is, amelyiken a dátumot lehet beállítani. Egyszer visszatekertem arra a napra, amikor elkezdtem itt dolgozni, 12 hónapja, 35 napja van már. Emlékszem, milyen boldog és egyben zavart is voltam. Hetekig tartott, mire kiismertem magam az akták, utasítások, szabályok tömegében, és nem lehetett kifogás, hogy még csak kezdő vagyok, az életben is. Ez lett az első munkahelyem; barátom, autóm, saját konyhám nem volt még. Eleinte, de később is, a főnök sokat kiabált, különösen, ha rossz bélyegzőt használtam. Egyébként sem kedves ember, ha

dühös, elvörösödik a feje, homlokán apró gyöngyökben gyűlik össze az izzadság. Már nem zavar, az se, ha durva szavakat vág a fejemhez, különféle állatokhoz hasonlít, vagy ha becsapja az ajtót, amikor döngő léptekkel kimegy az irodából. Viszont a papírt nagyon sajnálom. Ha egyszer rajta van a tinta, már soha nem lehet kitörölni onnan. Sok ilyen dolog van az életben, ezért nagyon fontos, hogy milyen nyomot hagy az ember maga után. Ezt jól megtanultam.

Most erre a hosszúkas, fa bélyegzőre lesz szükség. ENGEDÉLYEZVE, ez áll rajta. Szeretem, ha ezt használhatom. A nyele gömbölyű, könnyedén simul a tenyerembe, és sohase mázolja el a zöld tintát a fehér papíron. Megesik, hogy azt a műanyag négyszögletest kell levennem a tartóról. Rettentően unalmas, csak megnyomom, és már vöröslenek is a betűk az aktán: ELUTASÍTVÁ. Egyszer annyira megundorodtam tőle, hogy csak azért is a másikat használtam. És nem érdekelt, hogy mennyit gyöngyözik majd ettől a főnök vörös homloka, mert közben elképzelttem, hogy aki megkapja, örömeiben táncot jár a konyhában a feleségével, és a gyerekei ujjongva ugrálnak körülötte. Azt hiszem, egyre többet fogom használni.

Vivaldi tavasza

Nem bátortalanította el a lift ajtajára hanyagul odatapasztott nem-működik-tábla, Juli az első két emelet számos lépcsőjét az öröm és a várakozás lendületéből tette meg. Egy idő után azonban egyre súlyosabbnak érezte a vállán a mélyvörös keménytokba helyezett hangszert. Kétszer is meg kellett állnia, mire felért a csellójával a hatodik emeletre. A másik három lány hűségesen ballagott mögötte, sőt még addig is türelmesen vártak az ajtó előtt, amíg a nyakában lógó selyemsállal letörölte izzadt homlokát. Nekik azért könnyű volt egy-egy hegedűvel meg a brácsával az oldalukon, de hát ez az egész Juli ötlete volt. Az ő tanára.

A rövid csengetésre egy idősebb nő, a tanár anyja szinte azonnal ajtót nyitott, és széles mosollyal tessékelte be őket. Mivel az aprócska előszobában alig fértek el, csak egymás után vették le és akasztották fel a könnyű, vékony kabátokat a fogastra, majd szinte libasorban beléptek a nappaliba. Bent Julinak azonnal feltűnt az ébenfekete zongora mellett a drága, márkás cselló. Szinte látta maga előtt, ahogy Verovszki tanár úr itthon is a térde közé veszi, hosszú, férfihoz talán nem illő törekeny ujjával lefogja a húrokat, és erőteljes, mégis könnyed mozdulatokkal tartva a vonót belekezd Bach egyik csellósztijébe. Suli után, a zeneiskolában volt mindig órája nála, kedd délutánonként. Az volt a hét egyik fénypontja, amikor a nyíló ajtón keresztül megláthatta a fiatal férfi izmos, egyenes hátát és hátul copfba kötött szőke haját. Verovszki soha se bátorította szavakkal, de mindig olyan

mélyen és borzongatóan szépen tudott ránézni, ha hiba nélkül játszotta el neki a feladott darabot. Juli minden idejét a gyakorlásra szentelte, és másra se vágyott jobban, mint erre a pillantásra és talán többre is. Erre akkor jött rá, amikor hetekkel a baleset előtt véletlenül találkoztak egy buszmegállóban, és sokáig elbeszélgettek. Verovszki rajongva mesélte, hogy mennyire szereti a barokk zene szenvedélyességét, és hogy a legszívesebben mindig Vivaldit játszana. Mély fájdalommal nyilallt Juliba a gondolat, lehet, hogy soha nem fogja látni már, ahogy a férfi átöleli a csellót.

A lányok nem fogadták el a felajánlott teát és sütit, hanem gyorsan felállították kottatartójukat a félretolt bútorok között. Juli is kivette a tokból a hangszert, és leült az odakészített székre. A vonósnégyes készen állt. Az idősebb nő ekkor kinyitotta a másik szobába nyíló ajtót, hogy a nagybeteg jobban hallja a szomszédból a koncertet. A négy lány összenézett, és elkezdtek játszani.

Juli kívülről tudta az összes barokk darabot, nem volt szüksége kottára. Az utolsó zeneműért külön harcolnia kellett, mert a lányoknak nem nagyon volt kedvük hozzá. Ő azonban már akkor eldöntötte, hogy ezt mindenképpen el akarja majd játszani a férfinak, amikor azon a kegyetlen, hóeséses téli napon meglátogatta a kórházban. Persze nem engedték be hozzá, csak a folyosó ablaküvegén át leshetett be hosszú könnyörgés után a szobájába. Ott feküdt az ágyon, keze és lába be volt gipszelve, szőke haja csapzott glóriaként világ-

lott feje körül a párnán. A száján és orrán át befutó csövek tartották életben. Mesterséges kóma, nagyon lassú a javulási folyamat, mondta Julinak a mellette álló nővér, de ahogy meglátta a lány könnyeit, hozzátette, hogy na, na, kislány, ne aggódjon, azért fel fog ébredni.

A vonó Juli kezében kecses lendülettel járt a húrokon. A koncert végénél tartottak. Vivaldi *Tavasza* kör-

bezsibongta a szobát, az újjászületés, a madárdal, a fenyegető vihar utáni felszabadult ébredés himnusza imaként futott szerteszét. A lány tekintete a nyitott ajtó mögötti szoba félhomályát kutatta. Tudta, hogy a fiatal férfit nem fogja hidegen hagyni az, amit most hall. Mélyen hitt abban, hogy az, amit most játszanak, el fogja őt érni, meg fogja érinteni, és akkor, akkor talán történik egy csoda.

Életkép lovaskocsival